

KUPIŠKIO MENO MOKYKLA

MOKĖJIMO MOKYTIS KOMPETENCIJOS VERTINIMAS

Darbą atliko mokytoja ekspertė L. Venslavičienė

2022 m.

Tyrimo aktualumas. Mokėjimo mokytis kompetencija yra visą gyvenimą trunkančio mokymosi idėjos įgyvendinimo pagrindas. Jos svarba pabrėžiama ne tik Lietuvos, bet ir Europos švietimo dokumentuose, kuriuose akcentuojama, kad gebėjimai ir parengtis išmokti mokytis turi būti ugdomi nuolat ir įtraukiami į visus mokomuosius dalykus ir neformalųjį švietimą. Vis dėlto šis siekinys vis dar nėra įgyvendintas faktiškai, o labiau tebėra tik postulatas. Pagal Europos Parlamento ir Tarybos 2006 m. gruodžio 18 d. rekomendaciją „Dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų“, „mokėjimas mokytis“ reiškia gebėjimą atkakliai mokytis, organizuoti savo mokymąsi, įskaitant mokymąsi veiksmingai valdant laiką ir informaciją, asmeniškai ir grupėse. Šis gebėjimas – tai mokymosi proceso ir poreikių supratimas, turimų galimybių nustatymas ir gebėjimas įveikti kliūtis, siekiant sėkmingai mokytis. Svarbu mokiniams žinoti savo mokymosi gebėjimus, o susidūrus su mokymosi kliūtimis, norėti jas įveikti ir ieškoti naujų mokymosi galimybių. Mokymasis reikalauja pastangų, atkaklumo ir svarbiausia – nepamiršti savo mokymosi tikslų, kodėl mokomės. Jei besimokančiojo motyvacija ir savivertė žema, labai sunku, o gal ir neįmanoma, išspręsti mokymosi problemas, planuoti laiką mokymuisi, tvarkyti informaciją, taip pat nelengva apmąstyti mokymąsi ir mokytis grupėje. Didžiausią susirūpinimą kelia tai, kad mokykloje vyrauja ne mokymosi, o poveikio paradigma. Mokiniam per mažai sudaroma galimybių savarankiškai formuluoti mokymosi tikslus ir uždavinius, pasirinkti mokymosi turinį, planuoti savo veiklą.

Tyrimo problema. Aktualu analizuoti, kaip mokiniai yra įvaldę mokėjimo mokytis kompetenciją, siekiant aukštesnių mokymosi rezultatų, nes nuolatinis patirties įgijimas ir galimybė mokiniams nuolat mokytis ir tobulintis yra svarbiausia vertybė ateičiai.

Tyrimo objektas: mokėjimo mokytis kompetencijos vertinimas.

Tikslas: išsiaiškinti mokinių mokymosi kompetencijas ir suteikti pagalbą.

Uždaviniai:

1. Padėti mokiniams geriau suprasti savo mokymosi procesą ir mokymosi poreikius.
2. Padėti mokiniams išmokti, įgyti ir apdoroti naujas žinias.
3. Padėti mokiniams tapti savimi pasitikinčiais besimokančiais.

Tyrimo imtis ir organizavimas: Kupiškio meno mokyklos 42 mokiniai.

Tyrimo duomenų rinkimo metodai: mokslinės literatūros analizė ir anketinė apklausa - panaudotas <http://lt.learntolearn.eu/test/mokejimo-mokytis-kompetencijos-isivertinimo-klausimynas/>.

Šis instrumentas vadinamas „gidu“, nes jis parodo respondentų mokėjimo mokytis gebėjimo stipriąsias ir silpnausias puses bei suteikia individualias rekomendacijas, kaip gerinti šį gebėjimą ir efektyviau mokytis.

Tyrimo vykdymo laikas: 2022-05-02/2022-08-26

MOKSLINĖS LITERATŪROS ANALIZĖ

Mokymasis šiandieniniame pasaulyje yra neatsiejama gyvenimo dalis.

Pačia bendriausia prasme kompetencija (lot. *competere* – sutapti) suprantama kaip gebėjimas atlikti tam tikrus veiksmus arba išmanyti kuriuos nors dalykus ar sritį. Kalbant mokslinė kalba, kompetencija – tai funkcinis gebėjimas adekvačiai atlikti tam tikrą veiklą, turėti jai pakankamai žinių, įgūdžių, motyvacijos, energijos. Lietuvoje mokėjimo mokytis kompetencija nurodoma kaip viena bendrųjų kompetencijų ir apibrėžiama kaip asmens noras ir pasirengimas imtis naujų užduočių, gebėjimas kontroliuoti pažintinius ir emocinius procesus mokymosi metu, taikyti įgytus gebėjimus įvairiose situacijose.

Vienintelis toks būdas – mokėjimas mokytis. Mokėjimas mokytis yra sugebėjimas rasti trumpiausią kelią, kaip išmokti, įsisavinti ir gyvenime pritaikyti tuos dalykus, kuriuos mokomės. Kitaip mokėjimą mokytis galime įvardinti – kaip mokomės. Nuo to, kaip mokame mokytis priklauso ir mūsų mokymosi rezultatai. Įdomu tai, kad trumpas žodelis „*kaip*“ nėra toks paprastas, už jo slypi daug dalykų, atskleidžiančių mokėjimo mokytis esmę.

Žodelis „*kaip*“ slepia savyje tai, kad mokėjimo mokytis pagrindas – žmogaus supratimas apie save kaip mokinį plačiaja (ne tik mokymosi) prasme: nuo asmens motyvacijos mokytis iki gebėjimo bendradarbiauti su kitais. Tai reiškia, kad mokėdami mokytis žmonės pasirenkę priimti naujų žinių ir įgyti naujų įgūdžių, susipažinti su naujomis technologijomis ir mokytis įvairiais metodais bei būdais. Jie stengiasi pažinti, kokius mokymosi gebėjimus turi, kaip jų gebėjimai keičiasi arba gali keistis, sužinoti, kaip turimą mokymosi ir gyvenimo patirtį gali panaudoti dabartiniame mokymosi etape. Mokėdami mokytis žmonės gali savarankiškai planuoti mokymąsi, išsikelti mokymosi tikslus, rasti mokymosi būdus tiems tikslams pasiekti, apmąstyti sėkmės ir nesėkmės priežastis, priimti atsakomybę už savo mokymąsi, jo rezultatus ir jų taikymą praktikoje. Jeigu jiems kartais ne viskas pavyksta, noriai priima pagalbą iš šalies (mokytojų, bendramokslų, artimųjų), jiems patinka mokytis kartu su kitais (ne vien individualiai).

Mokymosi mokytis kelias veda juos link:

- žinojimo, kokie dalykai mums yra svarbiausi mokantis (mokymosi prioritetų);
- išmokimo planuoti savo mokymąsi ir pritaikyti jau išmokus dalykus;
- pasitikėjimo savimi sustiprinimo ir gebėjimo vertinti save;
- pasirengimo būti atsakingais už savo asmeninį mokymąsi.

Eidami mokymosi mokytis keliu mokomasi ieškoti informacijos šaltinių, aktyviai priimamos ir apdorojamos žinios, apmąstomi mokymosi rezultatai ir nustatomi sėkmės dėmenys bei numatomi trukdžių šalinimo būdai. Mokymasis mokytis prasideda, kai žmogus nusprendžia

sąmoningai stiprinti gebėjimą mokytis, ir trunka visą gyvenimą: kad ir ką žmogus mokytųsi, jis mokosi mokytis – kaip pagrindinį ar kaip šalutinį dalyką.

Taigi mokėjimas mokytis yra aukštesnis, ne tik nuo turinio priklausomas gebėjimas. Į mokėjimą mokytis reikia žvelgti kaip į instrumentą, padedantį geriau įsisavinti visų mokymosi dalykų turinį, kaip į raktą, padedantį „atrankinti“ geresnį mokomųjų dalykų supratimą, žinių įgijimą ir panaudojimą.

MOKĖJIMO MOKYTIS KOMPETENCIJA pagal Bendrąsias programas siejama su žinių, gebėjimų ir nuostatų įgijimu šiose srityse:

GEBĖJIMAI	SRITYS
♪ rasti priežastį mokytis (motyvuoti save) ir pasitikėjimas, kad gebėsite mokytis	♪ teigiamas požiūris į mokymąsi ir nusiteikimas mokytis
♪♪ pergalvoti, kaip sekėsi ir sekasi mokytis	♪♪ mokymosi veiklos ir rezultatų apmąstymas bei įsivertinimas
♪♪♪ naudotis įvairiais informacijos šaltiniais ir tvarkyti tą informaciją	♪♪♪ organizuota ir kryptinga mokymosi veikla
♪♪♪ mokytis kartu su kitu žmogumi ir paprašyti pagalbos	
♪♪♪♪ planuoti savo kasdienę veiklą ir rasti laiko mokytis	♪♪♪♪ tikslo ir jo link vedančių veiklų numatymas

KO REIKIA IŠMOKTI, KAD MOKYMASIS VISĄ GYVENIMĄ BŪTŲ SĖKMINGAS?

Kad galėtų savarankiškai mokytis visą gyvenimą, mokiniai turi išmokti mokytis. Jie turėtų gebėti apmąstyti savo mokymąsi, pažinti save kaip besimokančius, suvokti individualius poreikius, išsikelti mokymosi tikslus ir veiklą planuoti taip, kad šiuos tikslus pasiektų. Mokiniai turėtų išmanyti įvairias mokymosi strategijas, padedančias siekti mokymosi tikslų (pvz., kaip išlaikyti dėmesį klausantis teksto, kaip kontroliuoti savo suvokimą grojant, kaip rasti reikalingos informacijos žodynuose, enciklopedijose, vadovėliuose, žinyuose, elektroniniuose informacijos šaltiniuose, kaip įvairiais būdais kompensuoti tam tikrų gebėjimų trūkumą). Mokiniai turėtų suvokti, kad jie mokosi

nuolat siedami jau turimas žinias su naujomis, suprasti žinių ir gebėjimų vertę, numatyti praktines jų taikymo galimybes.

Siekiant įgyti mokymosi mokytis įgūdžių reikia:

- įgyti pagrindinių bendrųjų įgūdžių, kurie yra būtini toliau mokantis. Remdamasis šiais įgūdžiais mokinys turėtų sugebėti gauti, apdoroti ir įsisavinti naujų žinių ir įgūdžių.
- veiksmingai valdyti savo mokymosi situacijas ir ypač sugebėti toliau atkakliai mokytis, dėmesį skirti ilgai trunkantiems laikotarpiams ir kritiškai mąstyti apie mokymosi tikslus.
- besimokantieji turėtų sugebėti skirti laiko savarankiškam ir organizuotam mokymuisi;
- besimokydami turi bendradarbiauti, pasinaudoti bendruomenės teikiamais privalumais ir dalintis tuo, ko jau išmoko.
- mokiniai turėtų sugebėti organizuoti savo pačių mokymąsi, įvertinti savo darbą ir, prireikus, ieškoti patarimų, informacijos ir paramos.

Teigiamas požiūris – tai motyvacija ir pasitikėjimas tolesniu mokymusi visą gyvenimą ir šio proceso sėkme. Į problemų sprendimą orientuotas požiūris sustiprina patį mokymosi procesą ir asmens gebėjimą įveikti kliūtis ir pokyčius. Noras pritaikyti turimą mokymosi ir gyvenimo patirtį bei smalsumas ieškant galimybių mokytis ir mokantis įvairiose gyvenimo situacijose yra ypač svarbūs teigiamam požiūriui sukurti.

KAIP MOKINIAMS PADĖTI IŠMOKTI MOKYTIS?

Kad mokiniai sėkmingai ugdytųsi mokėjimo mokytis kompetenciją, jie turi turėti galimybių:

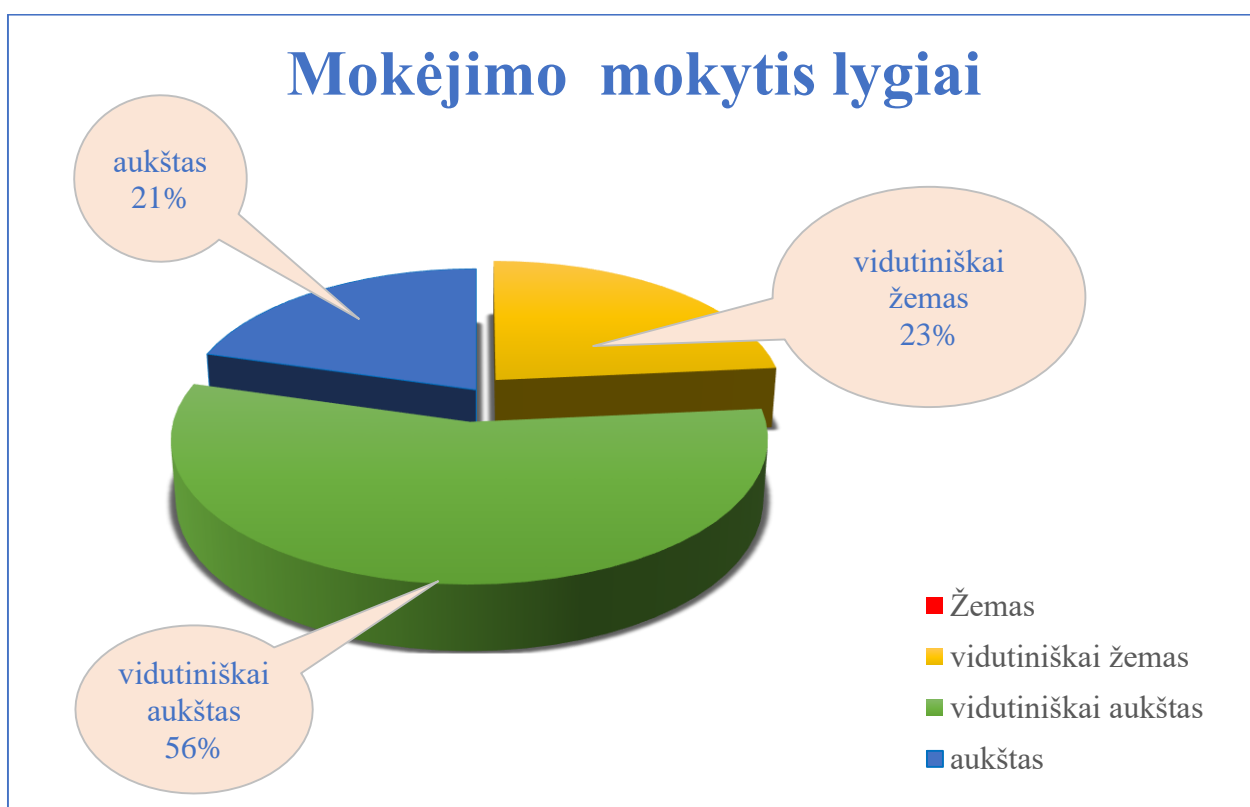
- kalbėtis su mokytoju ir draugais apie mokymosi uždavinių aktualumą, prasmingumą, galimybę įgytą patirtį pritaikyti kituose kontekstuose;
- mokytis kelti individualius mokymosi uždavinius ir juos aptarti su kitais;
- aptarti su kitais savo veiklos planus;
- pradėdami mokytis naujų dalykų išsiaiškinti jau turimą patirtį;
- aptarti klaidingus įsitikinimus ir juos koreguoti;
- kalbėtis su kitais (mokytojais, šeimos nariais, draugais, bendramoksliais ir kt.) apie naujai įgyjamą patirtį, žinias, kad galėtų kontroliuoti savo supratimą;
- taikyti įvairias mokymosi strategijas ir metodus, kad išsiaiškintų jų tinkamumą;

- įvairiais būdais apmąstyti ir vertinti savo ir kitų mokymosi veiklą bei rezultatus;
- patirti mokymosi sėkmę.

TYRIMO REZULTATŲ APTARIMAS

Mokiniam buvo pateikti 25 klausimai, į kuriuos buvo galima atsakyti renkant iš penkių variantų: man netinka; šiek tiek man netinka; nei tinka, nei netinka; man tinka.

Susumavus rezultatus, buvo išsiaiškinta, kad nebuvo mokinių, kurių mokėjimo mokytis kompetencijos yra žemo lygio. Kiti rezultatai: 9 – vidutiniškai žemo, 26 – vidutiniškai aukšto ir 7 mokinių mokymosi mokytis kompetencija buvo įvertinta aukštu lygiu.

Žemas

Teigiamas požiūris į mokymąsi yra būtinas, kad pradėti ko nors mokytis, toka požiūria daro įtaką motyvacijai ir kelia pasitikėjimą, siekiant sėkmingai mokytis visą gyvenimą. Mokiniam, kurių mokėjimo mokytis kompetencija yra įvertinta žemu lygiu, gali būti sunku mokytis be mokytojo, bendramokslų, namų ir darbo aplinkos pagalbos, paramos, paskatinimo. Tokiems besimokantiejiems reikia daugiau aiškių patarimų, kaip mokytis ir kaip įvykdyti užduotis. Mokytojas turėtų šiuos

mokinius motyvuoti, kad jie drąsiai prašytų pagalbos. Stengtis įtikinti mokinį, kad jis gali mokytis, bet pirmiausia padėti jam pačiam atsakyti sau, kodėl reikia mokytis, kokie jo motyvai ir tikslai. Išsiaiškinus šį klausimą mokiniams bus lengviau judėti pirmyn, nes jie sužinos, kodėl turi norėti mokytis. Paskatinti mokinį pasikalbėti apie mokymąsi su šeimos nariais, mokytojais ir kitais besimokančiaisiais.

Vidutiniškai žemas

Mokytojas turėtų paskatinti mokinį atsakyti sau, kodėl jis turi mokytis, kokie jo motyvai ir tikslai. Pasiūlyti pasikalbėti su šeimos nariais, mokytojais ir kitais besimokančiaisiais. Padėti mokiniui išsiaiškinti savo mokymosi motyvus ir tikslus. Tai padės jam įveikti mokymosi sunkumus. Mokinio mokymosi efektyvumas priklauso nuo didesnės mokytojo ar kitų besimokančiųjų pagalbos. Kviesti mokinį drąsiai prašyti pagalbos. Tai padės jiems mokytis efektyviau ir greičiau.

Vidutiniškai aukštas

Mokinių mokymosi gebėjimai geresni negu vidutiniai ir tokie mokiniai mokymosi didelių problemų neturi. Šių mokinių požiūris į mokymąsi yra teigiamas. Jiems nereikia daug mokytojo pagalbos, užtenka tik paskatinimo. Nors retkarčiais reikia priminti, kad šie mokiniai taip pat pagalvotų apie savo mokymosi motyvus ir tikslus, pasikalbėtų su artimiausiais žmonėmis apie ateities planus, galvotų apie sėkmingą ankstesnę patirtį, taip stiprinant jų pasitikėjimą savimi.

Aukštas

Šių mokinių mokymosi gebėjimai labai geri, jie labai motyvuoti, jų požiūris į mokymąsi labai teigiamas. Jie nepatiria mokymosi problemų, tačiau vis dėlto jie dar gali pagerinti savo mokymosi gebėjimus, atkreipdami dėmesį į mokytojo pasakytas pastabas.

APIBENDRINIMAS

KIEKVIENAS MOKINYS GAVO INDIVIDUALIAS REKOMENDACIJAS, KAIP MOKYTIS.

IŠ KO PAMATYSIME, KAD MOKINIAI MOKA MOKYTIS?

Kad mokiniai jau yra išsiugdę mokėjimo mokytis kompetenciją, matysime iš to, kad jie:

- mokosi noriai, pasitiki savo jėgomis;
- išsikelia realius mokymosi tikslus ir uždavinius;
- pasirenka tinkamas mokymosi strategijas ir priemones;
- tikslingai planuoja mokymosi laiką;
- objektyviai vertina mokymosi pažangą;
- numato tolesnius mokymosi žingsnius.

MOKĖJIMO MOKYTIS TIKSLAS – skatinti mokinius savarankiškai mokytis. Siekiant šio tikslo išskiriami pagrindiniai akcentai pedagogams (Mokomės kartu: Metodinės rekomendacijos mokytojams ir švietimo pagalbos teikėjams, 2011):

1. Mokinius reikia skirtingai mokyti mąstyti;
2. Mokymosi procesas toks pat svarbus, kaip ir rezultatas;
3. Mokinius reikia išmokyti rinktis ir naudoti skirtingas problemos sprendimo strategijas;
4. Mokiniam reikia duoti galimybę patiems mąstyti apie savo progresą ir jį įvertinti.

Svarbu: pedagogai turėtų tobulinti ir atnaujinti savo bendruosius gebėjimus visą gyvenimą

PRIMINTI MOKINIUI:

- ✚ Pirmiausia stengtis pasiekti mažesnę tikslą, mažiau ko nors išmokti, o toliau planuoti mokymąsi žingsniais;
- ✚ Kad jis privalo kiek galima daugiau tobulinti praktinius įgūdžius: groti, dainuoti, muzikuoti - namie savarankiškai stengtųsi atlikti pamokoje išmoktus darbus;
- ✚ Kaip svarbu pajusti pasitenkinimą savimi ir savo sėkme. Tai skatins juos siekti aukštesnio lygio, mokytis daugiau;
- ✚ Prireikus, jis gali konsultuotis su savo mokytojais, kurie padės jiems realistiškai įvertinti savo tikslus ir galimybes;

- ✚ Palyginti dalykus, kurių mokosi mokiniai, su jų gyvenimo tikslais: ką jie nori arba ką jiems reikia pasiekti, kaip mokymasis padės tai pasiekti.
- ✚ Jei mokinys nenori kažko mokytis, nes nesupranta, kam jiems to reikia, stengtis pasikalbėti su juo;
- ✚ Pasiūlyti mokiniui patikrinti savo mokymosi stilių ir tobulinti mokymąsi, žinant šias rekomendacijas (vaizdinis, akustinis (girdimasis), rašymo-skaitymo ar kinestetinis (lytėjimo ir veiklos));
- ✚ norėdami pradėti efektyviai valdyti laiką, mokiniai turi išsikelti mokymosi tikslus tam tikram laikui;
- ✚ Nedaryti kompromisų;
- ✚ Susikurti savo mokymosi ritualus;
- ✚ Padaryti mokymąsi kasdieniu darbu;
- ✚ Norint gyventi laimingai, reikia pamilti mokymosi procesą ☺

MOKINIAI:

1. Turėtų nusiteikti sėkmingam mokymuisi (sėkmingai mokytis);
2. Turi kontroliuoti ir reguliuoti savo būsenas, atsižvelgdami į situacijas;
3. Išmanyti savo charakterio, mokymosi ir galimybių ypatumus, gebėti teisingai įvertinti užduočių sunkumą;
4. Kontroliuoti savo mokymąsi – pasinaudodami grįžtamojo ryšio informacija, kelti mokymosi tikslus, organizuoti mokymosi veiklas;
5. Taikyti asmeniškai tinkamiausias mokymosi strategijas.

NAUDOTA LITERATŪRA:

1. Internetinė prieiga: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32006H0962>
2. Internetinė prieiga: <http://lt.learntolearn.eu/test/mokejimo-mokytis-kompetencijos-isivertinimo-klausimynas/>
3. Internetinė prieiga: <https://www.ugdome.lt/kompetencijos5-8/pagrindinis/pagrindiniai-kompetenciju-ugdymo-aspektai/siuolaikinio-ugdymo-tikslas-asmens-kompetencijos/mokejimo-mokytis-kompetencijos-ugdymas/>
4. Internetinė prieiga: <http://www.ugdome.lt/kompetencijos5-8/wp-content/uploads/2012/03/MMK%20vertinimas.pdf>
5. Internetinė prieiga: [Mokejimo-mokytis-kompetencija-sampratos-ir-ugdymas-2013-12 \(3\).pdf](#)
6. Internetinė prieiga: http://www.esparama.lt/produktai/-/asset_publisher/ih2bjXCc4Xay/content/metodines-rekomendacijos-mokomes-kartu-